

این بار نوبت خواجه نصیرالدین طوسی شد

سرویس ایران/خبرگزاری آران

خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : تلویزیون اجتماعی جمهوری آذربایجان جدیداً اقدام به پخش برنامه‌یی در مورد خواجه نصیر طوسی نمود.

به گزارش خبرگزاری آران به نقل از آذربایجان نیوز ، این برنامه با معرفی خواجه نصیر به عنوان یک دانشمند آذربایجانی محل تولد وی را شهر مراغه در محلی بنام به اصطلاح «آذربایجان جنوبی» معرفی کرد. در طول این برنامه حتی یک کلمه از ایران به عنوان موطن این دانشمند بزرگ نام برده نشد. دولت جمهوری آذربایجان که کمتر از 20 سال از تاسیس آن می‌گذرد / با انکار هویت تاریخی خود که پیوند ناگسستنی با ایران دارد/ به هویت سازی برای خود روی آورده است و در همین راستا تاریخ زندگی شخصیت‌های ایرانی را تحریف می‌کند. دولت جمهوری آذربایجان پیش تر نیز با چاپ نقشه ها و کتبی سلسله صفویه و افشاریه و قاجاریه ایران را به عنوان دولتهای آذربایجان معرفی کرده است.

خواجه نصیرالدین محمد بن حسن جهرودی طوسی مشهور به خواجه نصیرالدین طوسی از اهالی جهرود از توابع قم بوده است که در تاریخ 15 جمادی الاول سال 597 هجری قمری ولادت یافته است. او به تحصیل دانش، علاقه زیادی داشت و از دوران جوانی در علوم ریاضی و نجوم و حکمت سرآمد شد و از دانشمندان معروف زمان خود گردید.

خواجه نصیرالدین طوسی ستاره درخشانی بود که در افق تاریخ مغول درخشید و در هر شهری پا گذارد آنجا را به نور حکمت و دانش و اخلاق روشن ساخته و در آن دوره تاریخ و در آن عصری که شمشیر تاتار و مغول خاندانهای کوچک و یا بزرگ را از هم پاشیده و جهانی از حملات مغولها به وحشت فرو رفته و همه در گوشه و کنار منزوی و یا فراری می شدند و بازار کسادی دانش و جوانمردی و مروت می بود و فساد حکمفرما. وجود و بروز چنین دانشمندی مایه اعجاب و اعجاز است.

خواجه نصیرالدین طوسی را دسته ای از دانشوران خاتم فلاسفه و گروهی او را عقل حادی عشر نام نهاده اند. بهرحال خواجه نصیرالدین دوره تحصیل ابتدایی را قسمتی نزد دائی خود بابا افضل ایوبی کاشانی و فخرالدین داماد که او شاگرد صدرالدین سرخسی و او شاگرد افضل الدین جیلانی و او شاگرد ابوالعباس ریوگیری و او شاگرد بهمن یار از شاگردان شیخ الرئیس ابوعلی سینا تحصیل کرده است.

بقول مولف آثار الشیعه خواجه نصیرالدین طوسی با سیدعلی بن طاوس حسینی و شیخ میثم بن علی بحرانی در مدرسه ابوالسعاده اصفهان متفقاً درس خوانده و بنا به عقیده دسته ای از مورخین ابن میثم در فقه استاد و در حکمت شاگرد خواجه نصیرالدین طوسی بوده است.

شهید ثانی در رساله چهل حدیث خود می نویسد محققاً خواجه نصیر در علوم منقول شاگرد پدرش بود که او از شاگردان فضل اله راوندی بود و او از شاگردان ثقه الاسلام سید مرتضی علم الهدی می باشد.

یکی از شاگردان خواجه نصیرالدین طوسی علامه حلی می باشد و علامه حلی در موقع اجازه دادن به یکی از شاگردانش بنام ابن زهره درباره استادش در همان اجازه نامه چنین می نویسد:

خواجه نصیرالدین طوسی افضل عصر ما بود و از علوم عقلیه و نقلیه مصنفات بسیار داشت او اشرف کسانی است که ما آنها را درک کرده ایم، خدا نورانی کند ضریح او را. قرائت کردم در خدمت او الهیات، شفای ابن سینا و تذکره ای در هیئت را که از تالیفات خود آن بزرگوار است. پس او را اجل محتوم دریافت و خدای روح او را مقدس کند.

در آن روزگاری که آوازه دانش خواجه نصیرالدین به اطراف و اکناف رسیده بود، رئیس ناصرالدین محتشم که از دانشوران اسماعیلیه بود بدیدار خواجه مایل شد و او را به قائنات دعوت کرد و مقدم او را بسیار گرمی داشت و خواجه مدتها در آنجا بود و کتاب تهذیب الاخلاق ابن مسکویه را به فارسی ترجمه و شرح داد و بنام اخلاق ناصری تالیف کرد.

خواجه نصیرالدین طوسی در خدمت هلاکوخان ایلخان مغول

خواجه نصیرالدین طوسی در تمام امور کشوری و لشگری مغول برای نیل به مقاصد عالیه خود دخالت داشته و تا اندازه ای که توانست از پیش آمدها و سختی های ناگوار که متوجه جامعه مسلمین می شد جلوگیری می کرد، گاهی با سخنان علمی و زمانی با گفتگوهای مختلف و هنگامی با اندرزه های سیاسی مقاصد مهم اساسی خود را با دست هلاکوخان انجام می داد پیشرفتهای علمی و نوازش فضاء و علما با دست خواجه صورت می گرفت و روی این نظریات روزبروز در دربار هلاکو محبوبتر شده و مورد توجه خاص ایلخان می گردید. خواجه نصیرالدین همیشه اصول مقاصد دینی را نصب العین خود قرار داده و تمام حرکات سیاسی و علمی که شایسته یک مرد دینی آشنا به مصالح اجتماعی و سیاسی اسلامی است بکار می بست. یکی از اقدامات مهم خواجه نصیرالدین طوسی تشویق هلاکوخان به فتح بغداد و برانداختن دودمان عباسی و کشتن خلیفه به دست ایلخان مغول بود.

تاسیس رصدخانه به تشویق هلاکو بوسیله استاد طوس

محقق طوسی به اتفاق کلیه مورخین آن عصر بر عقل هلاکو چیره شده و تا می توانست از قدرت و تسلط او بنفع کشور خود استفاده می کرد و به جهان علم و ادب خدمت کرد و به نیروی اراده و تدبیر خود توانست عقاید و آراء خود را بنام دلالت های فلکی عملی ساخته و از اوهام و خرافاتی که مانند حسام الدین منجم ها بنام نجوم می گفتند جلوگیری کند و در اثر نوازشهای محقق طوسی دانشمندان توانستند

با فراغت بال مشغول تالیف و تصنیف و اشتغالات علمی شده و هر کدام در محیط تاریکی که بر اثر فساد اخلاق و کشتارها و خونریزیهای پراکنده، آشفته شده بودند، مشعل فروزانی گردیده و در تشریح فضائل بکوشند و تا اندازه ای از فساد اخلاق و پیامگری جلوگیری نمایند. رفتن محقق طوسی به حله جهت زیارت شیخ نجم الدین ابوالقاسم حلّی مولف کتاب شرایع الاسلام تاثیر عمیقی در محافل علمی اسلامی نمود و یک درس عبرتی بود که تاکنون داستان آن بر سر زبانها است. از جمله اقدامات دیگر خواجه نصیرالدین طوسی که تاریخ هیچوقت آن را فراموش نخواهد کرد تاسیس رصدخانه مراغه می باشد که از یادگارهای علمی و فلکی خواجه طوس می باشد که بدست او با همراهی عده ای از فضلا و دانشمندان بنا شده این رصدخانه از مشهورترین رصدخانه های اسلامی است که در شرق نزدیک خاورمیانه ذکر شده و آوازه آن تمام جهان آن روز را فرا گرفته و تاکنون با این همه تطورات و تغییراتی که در جهان پدید آمده باز نام آن رصدخانه هنوز با اسم بانی آن بر سر زبانهاست.

بدستور محقق بزرگ طوسی فخرالدین ابوالسعادات احمد بن عثمان مراغی معمار معروف آن عصر ساختمان وسیع و با شکوه رصدخانه را با نقشه استاد شروع نموده و محلی که برای رصدخانه انتخاب شده بود تلی است که در شمال غربی شهر مراغه واقع شده بود و اینک بنام رصد مراغه معروف است.

برای کمک به رصدخانه علاوه بر کمکهای مالی دولت اوقاف سراسر کشور نیز در اختیار خواجه گذارده شده بود که از عشر آن جهت امر رصدخانه و خرید وسائل و اسباب و آلات و کتب استفاده می نمود. و در نزدیکی رصدخانه کتابخانه بزرگی و بسیار عالی ساخته شده بود که در حدود چهارصد هزار جلد کتاب نفیس جهت استفاده دانشمندان و فضلا قرار داده بود که از بغداد و شام و بیروت و الجزیره بدست آورده بودند. و در جوار رصدخانه یک سرای عالی از برای خواجه و جماعت منجمین ساخته بودند و مدرسه علمیه ای جهت استفاده طلاب دانشجویان ساخته شده بود و این کارها مدت 13 سال بطول انجامید، تا اینکه ایلخان هلاکوی مغولی در سال 663 درگذشت. لیکن خواجه تا آخرین دقایق عمر خود مواظبت و اهتمام بسیار نمود که آن رصدخانه و کتابخانه از بین نرود و خللی در کار آنجا رخ ندهد.

بنای رصدخانه مراغه از افراط و تفریط منجمین آندوره جلوگیری کرده و از اوهام و خرافاتی که بنام دلالت های فلکی انتشار پیدا کرده بود و مغولان آن را دامن می زدند جلوگیری کرد. یکی از دانشمندان مشهور امریکا بنام فاندیک در یکی از تعلیقات خود می نویسد: دانشمندان نجومی اروپا برای هر یک از کوههای کره ماه نامهایی از فضلی جهان را که خدمات شایسته ای به جهان علم کرده اند نام گذاری نموده اند از جمله یکی از کوههای کره ماه بنام خواجه نصیرالدین طوسی نامگذاری شده است.

به هرحال عظمت روحی محقق طوسی نشاط مخصوصی در قلب فضلی رنج دیده و آواره از وطن آن زمان ایجاد کرده و سبب شده بود که تمام مشقات و صدمات خانمانسوز را در اطاق نسیان گذارده و با شوق وافری در حمایت استاد بدرس و بحث در دانشگاهی که او در مراغه و بغداد ایجاد کرده بود اشتغال ورزیده و معضلات هر علمی را مطرح و با تبادل افکار وسعه اطلاعات استاد کل حل نمایند.

بعضی از کتب مشهور خواجه نصیرالدین طوسی

1- شرح اشارت ابن سینا

2- تجرید الاعتقاد

3- التذکره فی علم الهیئت بنام تذکره نصیری

4- تحریر المجسطی در هیئت و نجوم

5- اخلاق ناصری

6- اوصاف الاشراف در عرفان

7- الادب ابوخیبر للولد الضعیر با اشعار عربی و فارسی از خود خواجه

8- جواهر الفرائض - اصول علم فرائض و موارث

9- اساس الاقتباس در فن منطق

10- بیست باب در اصطراب در علوم غریبه

11- زیج ایلخانی

12- مثلثات کروی

و همچنین رسالات و کتب متعددی در منطق و هیئت از خواجه باقیمانده است. تالیفات خواجه به سال 1652 میلادی به زبان لاتین در لندن به طبع رسیده است و همچنین در مصر و هندوستان و ایران قسمتی چاپ شده است که بعداً با همکاری خواجه دست اندرکار امر رصد شده بودند از قبیل: علامه قطب الدین شیرازی - شمس الدین شیروانی - حسام الدین شامی - دامغانی - کمال الدین الابی - علی بن محمود - نجم الدین اصرلابی - صدرالدین علی بن خواجه نصیر طوسی که متولی رصدخانه نیز بوده و فومنچی چینی و محی الدین مغربی و فریدالدین ابوالحسن بن حیدر بن علی طوسی از جمله دانشمندان معروف عصر خود در حکمت و عرفان و اشراق بوده و در علم ریاضی و نجوم و رصد کواکب از سرآمدان عصر خود بوده اند.

داوری تاریخ درباره خواجه نصرالدین طوسی

گروهی خواجه را بر هم زننده وحدت دولت عربی و اسلامی می پندارند و می گویند بدست او وحدت عربی در آن زمان پاشیده شد. خوبست در تاریخ بی غرضانه داوری کرد تا معلوم شود نامه های خلیفه عباسی معاصر سلطان خوارزمشاه به چنگیزخان مغول و تشویق او در حمله به ایران برای از بین بردن دولت عظیم الشان اسلامی ایران که مقدمه هجوم چنگیزیان به بغداد گردید، و در حقیقت خواجه در این باب گناهی نداشت و اگر لیاقت خواجه پس از آن همه وقایع و خونریزی به داد مسلمانان نرسیده بود، جهان اسلامی امروز چه وضعیتی داشت؟

در حدود چهل سال کم و زیاد ایران در دست چنگیزیان غیرمسلمان قتل عام می شد و در تمام این مدت دربار خلفای عباسی در دو طرف دجله در بغداد به عیش و نوش مشغول و خوشحال بودند که يك حکومت مقتدر و نافع با آن که مسلمان بود، لکن کعبه مصنوعی دربار عباسی را بنام دین و ایمان سجده نمی کرد منقرض می شد. در صورتی که اساس و بنیاد خلفای عباسی و انقراض بنی امیه با دست ایرانیان مسلمان انجام گرفت و عاقبت بدست آنان نیز واژگون شد.

برج رادکان توس

کاوش های اخیر نشان داد خواجه نصیرالدین طوسی در قرن هفتم، از برج رادکان برای رصد کردن آسمان استفاده می کرد

وفات خواجه نصیرالدین طوسی

در سال 672 هجری قمری خواجه نصیر با جمعی از شاگردان خود به بغداد رفت که بقایای کتابهای تاراج رفته را جمع آوری و به مراغه ارسال دارد اما اجل مهلتش نداد و در تاریخ 18 ذی الحجه سال 672 هجری قمری در بغداد دار فانی را وداع گفت و جسدش را به کاظمین انتقال داده و در جوار امامین همامین مدفون گردید.
پایان پیام.